

”Ilo asua – ikääntyvien asumisen kehittäminen” -hanke (8.6.2022-30.4.2023)

Hyvinvointia edistävä ja tukeva asuminen on jokaisen oikeus. Yhtä lailla jokainen ikääntyy, jolloin kodikkaan, toimivan, ja turvallisen asumisen merkitys korostuu. Tässä hankkeessa laaditaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen kuntien välillä yhteisesti hyväksytty suunnitelma ikääntyvien asumisen kehittämiseksi ja kotona asumisen tukemiseksi. Ilo asua -hanke perustuu ympäristöministeriön ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaan, ja on osa kansallista ikäohjelmaa ikävyvyyttä Suomen saavuttamiseksi vuoteen 2030. Hanke on osa Siun soten tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden hanketta, joka kohdistuu ikäihmisten mahdollisimman pitkän ja laadukkaan kotona asumisen palvelukokonaisuuteen. Hankkeen lähtökohtana toimii Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton laatusuositus vuosille 2020–2023. Laatusuosituksessa painotetaan ikäystävällisyyttä asuinalueiden suunnittelussa ja jo olemassa olevien asuinympäristöjen kehittämisessä. Ikäystävällisyys tarkoittaa ikääntyvän väestön tarpeiden huomiointia kotona asumisen edistämiseksi. Ikääntyvien asumisen toimeenpano-ohjelman mukaisesti, asumisen ja ympäristön ikäystävällisyyteen on kiinnitettävä huomiota kerrostaloalueiden täydennys-, lisä- ja uudisrakentamisessa.

Tämän hankkeen tavoitteet ovat: (i) ikääntyvien kotona asumista tukevien toimenpiteiden suunnittelun keskiössä ovat ikääntyvien ja heidän läheistensä kuvaamat tarpeet; (ii) asumisen kehittämisen suunnittelu tapahtuu yhteistyössä ohjaus- ja projektiryhmien kesken, (iii) ikääntyvien ja heidän läheistensä osallisuuden vahvistaminen ikä- ja muistiystävällisten asumisratkaisuiden suhteen sekä; (iv) ennakoiva kodikkuuden, toimivuuden ja turvallisuuden huomioiva asumisen kehittäminen. Osallisuus tarkoittaa sitä, että ikääntyvät ennakoivat ja varautuvat ikääntymisen mukanaan tuomiin asumisen haasteisiin.

Ilo asua -hankkeen erityispiirre on ennaltaehkäisevä näkökulma sekä suunnitteluyhteistyö kuntien, järjestöjen ja ikäihmisten kesken. Tämän hankkeen ohjausryhmän jäsenet edustavat ympäristöministeriötä, Arjen tukipalvelua, Siun soten kiinteistöyksikköä, ikäihmisten palveluita ja hyvinvointialueen valmistelua, vanhus- ja vammaisneuvostoa, Tohmajärven rakennustarkastusta, reumayhdistystä sekä Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistystä. Projektiryhmän edustajat ovat Kontiolahden vammaisneuvostosta, Kiteen kaupungin kaavoituksesta, Nurmeskoti -yhdistyksestä, vanhusneuvostosta, sydänyhdistyksestä, Joensuun kaupungilta (talous ja työllisyys), eläkeläisliitosta, Karelia ammattikorkeakoulusta sekä Siun soten ikäihmisten palveluista.

On todettu, että suurin osa iäkkäistä asuu ja haluaa asua kotona. Tätä voidaan tukea korjaamalla esteellistä asuntokantaa ja rakentamalla uusia, yhteisöllisiä asuinalueita. Esimerkiksi välimuotoisessa asumisessa asuminen sijoittuu tavallisen asumisen ja tehostetun palveluasumisen väliin. Yhteisöllisessä asumisessa ikääntynyt voi asua kotonaan elämänsä loppuun saakka kotiin annettavan tuen turvin. Liikkuminen asuinympäristössä ja palveluiden saavutettavuus mahdollistavat hyvää ja sujuvaa arkea. Ennakoimalla ikääntymisen mukanaan tuomia toimintakyvyn haasteita, asuminen usein voi jatkua ikä- ja muistiystävällisesti halutulla tavalla joko omassa asunnossa tai hoivan piirissä.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen päätehtävä on pitää asukkaistaan huolta. Strateginen tavoite on, että Pohjois-Karjalasta kehitetään ikäystävällisyyden mallimaakunta. Tunnusomaista alueelle ovat pitkät välimatkat kuntien välillä, harva asutus, ja väestörakenteen nopea ikääntyminen. Vuonna 2000, yli 65-vuotiaita on ollut 28 203, vuoden 2021 lopussa 42 763, joista yli puolet Joensuun ulkopuolella muissa kunnissa. Vuoden 2021 lopussa Pohjois-Karjalan asukkaista yli 26 % on ollut yli 65-vuotiaita. Tässä hankkeessa tuotettu toimenpidesuunnitelma ikääntyvien asumisen kehittämiseksi kirjataan toimialueen palvelusuunnitelmaan. Toimenpidesuunnitelman pohjana ovat hankeryhmien yhteensovitetut ehdotukset yhdistettynä asukaskyselyn tuloksiin. Suunnitelma on hyödynnettävissä hyvinvointialuetta koskevan päätöksenteon ja toiminnan suunnittelun tueksi ikääntyvien asumisen kehittämisen kysymyksissä.